

פרשת וישב, י"ט כסלו וחנוכה תשע"ט – איך יוסף סיכן את חייו?

1. **ספר החינוך מצוה תקמו:** עם היות ה' משגיח בפרטי בני אדם וכל אשר יקרה להם בגזרתו לפי זכותן או חיובן ... אעפ"כ צריך האדם לשמור עצמו מן המקרים הנהוגים בעולם כי האל ברא עולמו ובנאו על יסודות עמודי הטבע וגזר שיהיה האש שורפת והמים מכבין הלהבה וכך יחייב הטבע שאם תפול אבן גדולה על ראש איש שתרחץ את מוחו ... וכל הסומך על הנס אין עושין לו נס.

בראשית לז: ויראו אחיו כי אתו אהב אביהם מכל אחיו וישנאו אתו ולא יכלו דברו לשלם: ויחלום יוסף חלום ויגד לאחיו ויוספו עוד שנא אתו ... ויאמרו לו אחיו המלך תמלך עלינו אם משול תמשל בנו?! **ויוספו עוד שנא אתו.** ויחלם עוד חלום אחר ויוספר אתו לאחיו ויאמר הנה חלמתי חלום עוד והנה השמש והירח ואחד עשר כוכבים משתחיים לי ... **ויקנאו בו אחיו.**

בראשית רבה פד, יג: היה אבינו נזכר ומעיו מתחתכים, **יודע היית שאחריך שונאים ואמרת 'הנני?!'** רש"י **סוטה יג,ב:** משכם גנבוהו ולשכם החזירוהו – ודותן אינה מקום ... אלא כך אמר לו: אתה אומר 'את אחי אנכי מבקש?!' נסעו מן האחוה הזאת ואין מחזיקין עצמן כאחין לך, **כי שמעתי אומרים נלכה ונבקש דתות ודינין היאך להמיתו אם יבא אצלנו.**

דברי דוד (הט"ז): מאחר ששמע שאחיו חושבים להמיתו – היאך הלך כמאבד עצמו לדעת ח"ו?

מכילתא בשלח: יודע היה שאחיו שונאין אותו ולא רצה לעבור על דברי אביו. **ליקוטי שיחות לה/172:** צריך עיון בכל הליכה זו: לאחר שיוסף שמע מהמלאך גבריאל ש'הסיעו עצמם מן האחוה לבקש לו נכלי דתות שימיתוהו' הרי בזה שהלך ... **העמיד בספק את עצם קיום הציווי,** שהרי שליחות יעקב היתה 'לך נא ראה את שלום אחריך ואת שלום הצאן והשיבני דבר' ואם כן מה מקום לילך כאשר הציווי 'והשיבני לא יתמלא'?

2. **חנם סופר פרשתנו:** וימצאהו איש - אירעו ליוסף כל השלשה סימנים שראוי לחוש להם, דאמרו חז"ל (חולין צה,ב) רב בדק במעבורת אם הייתה מזדמנת לו לעבור. ושמואל היה בודק בפסוק שהזדמן לו. ורבי יוחנן היה שואל תינוק. וכאן מעבורת - הרי היה תועה בשדה ולא נזדמן לו דרכו. פסוק - הרי בשעת פרישתו עסק בפרשת עגלה ערופה שמדברת במי שנהרג בדרכו. ולשאלו תינוק - אין הכוונה דווקא בתינוק אלא כל מי שיענה לפי תומו והרי היה לו להרגיש בדברי האיש 'נסעו מזה'.

3. **בראשית לז -** יוסף בן שבע עשרה שנה היה רעה את אחיו בצאן והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה נשי אביו, **ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם. רש"י:** כל רעה שהיה רואה באחיו בני לאה היה מגיד לאביו, שהיו אוכלין אבר מן החי, ומזלזלין בבני השפחות לקרותן עבדים, וחשודים על העריות. ובשלשתן לקה: כנגד אבר מן החי - 'וישחטו שעיר עזים במכירתו' ... ועל דבה שספר עליהם שקורין לאחיהם עבדים לעבד - נמכר יוסף. ועל העריות שספר עליהם - 'ותשא אשת אדוני'.

פירוש רבי אליהו מזרחי על רש"י: השבטים כדין היו עושים, אלא יוסף היה טועה בדין ודן אותם שעשו שלא כדין והיה מגיד אותם לאביו לפי סברתו.

4. **ליקוטי שיחות לה/172:** יש לבאר לפי דברי הכסף משנה, שגם לדעת הרמב"ם שאסור למסור נפשו על שאר מצוות, הנה 'אדם גדול וחסידי ירא שמים' ורואה שהדור פרוץ בכך, רשאי לקדש את השם ולמסור עצמו אפילו על מצווה קלה כדי שיראו העם וילמדו'. וכך יוסף ראה בהנהגת אחיו שחסר להם בכיבוד אב, כמו זה ששמעון ולוי הרגו את כל אנשי שכם בלי לשאול דעת יעקב, וכן שנאת אחיו אליו שבאה בסיבת אהבת יעקב אליו והרי זה פגיעה בכבוד אביו. ולכן לא אכפת ליה שלא יתקיים הציווי, כי המסירות נפש במצב זה היא בשביל קידוש השם.

עפ"ז יש לבאר מה שאומרים בנוסח 'הנרות הללו' שהתשועות והנפלאות היו על ידי 'כוהניך הקדושים', וכך מדייק הרמב"ם 'עד שריחם עליהם אלוקי אבותינו וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים' והרגום'. ויש לדקדק מה הנפקא מינא בכך שההצלה הייתה על ידי 'כהניך הקדושים', 'בני חשמונאי הכהנים הגדולים'? אלא בזה מודגש ההיתר למסירות נפש כזו ועד ליציאה למלחמה גלויה כנגד היוונים, שהוא מחמת שהיו 'הכהנים הגדולים' והיה דינם כאדם גדול שמוסר נפשו בכל זמן.